

S.1. Azərbaycan-Türkiyə iqtisadi əlaqələrinin təmali möhkəm, perspektivləri genişdir

Boru kəmərinin İğdırdan Sədərək rayonuna qədər uzunluğu 97,5 kilometr təşkil edir. Kəmərin Azərbaycan hissəsinin uzunluğu 17,5, Türkiyə hissəsinin uzunluğu isə 80 kilometrdir. Eyni zamanda layihə çərçivəsində Dilucu məntəqəsində qazpaylayıcı stansiya tikiləcək. Bu stansiya 20 min kvadratmetr sahəni əhatə edəcək və boru kəməri ilə qaz axını balansını təmin edəcək. Beləliklə, təbii

qaz Naxçıvana ən təhlükəsiz şəkildə daxil olacaq. Boru kəməri ilə gündə 2 milyon kubmetr, ildə isə 730 milyon kubmetr qaz ötürmək mümkün olacaq ki, bu da Naxçıvanın mavi yanacağa tələbatını tam ödəməyə imkan yaradacaq. Gələcəkdə isə boru kəmərinin ötürücülük qabiliyyətini iki dəfədən çox artırmaq mümkündür.

Azərbaycan-Türkiyə iqtisadi əlaqələrinin təməli möhkəm, perspektivləri genişdir

Azərbaycan-Türkiyə iqtisadi əlaqələri dedikdə ilk növbədə möhtəşəm enerji layihələri yada düşür. Bu da təbiidir. Çünki Azərbaycan neftinin və qazının dünyaya yolu Türkiyədən keçir. İki qardaş ölkə sıx tərəfdaşlıqla həmçinin bu gün Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verən layihələr gerçəkləşdiriblər.

Lakin Azərbaycanla Türkiyənin iqtisadi əməkdaşlığı yalnız bu sahə ilə məhdudlaşmır. Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərləri ilə, TANAP-la möhkəm təməli qoyulan və sınaqlardan keçən iqtisadi münasibətlər artıq bir çox sahələri əhatə edir. Sevindirici haldır ki, əməkdaşlıq həm indiyə qədər əlaqələrin mövcud olduğu sahələrdə genişlənir, həm də iqtisadiyyatın digər sektorlarında yeni bağlar yaranır.

Fevralın 19-da Ankarada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla təkbətək və geniş tərkibdə görüşlərində, eləcə də hər iki dövlət başçısının mətbuata bəyanatlarında əsas mövzulardan biri məhz iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsi olub.

Hədəf ikitərəfli ticarət dövriyyəsinə 15 milyard dollara çatdırmaqdır. Nəzərə alınsa ki, bu göstərici bir il əvvəlkinə nisbətən 16 faizdən çox artıb

və 7,5 milyard dollar səviyyəsinə yüksəlib, qarşıdakı hədəfə çatmağın da yolu uzun görünür. Cari ilin may ayında Ankarada keçiriləcək birgə iqtisadi komissiyanın 11-ci iclasının bu istiqamətdə hazırlanacaq "Yol xəritəsi"nin müəyyənləşdirilməsinə fayda verəcəyi şübhəsizdir. Eləcə də fevralın 19-da imzalanmış "Azərbaycan Respublikası və Türkiyə Respublikası arasında gəlirlərə görə vergilərə münasibətdə ikitərəfli vergitutmanın aradan qaldırılması və vergidən yayınmanın qarşısının alınması haqqında Saziş" hədəflərə çatmağa öz töhfəsini verəcək.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, həmin gün imzalanan sənədlərdən biri də "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında baytarlıq sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş"dir ki, bu da bir daha əlaqələrin şaxələndiyini göstərir.

Görüşlərdə və bəyanatlarda enerji layihələri barədə fikirlər qırmızı xətlə keçib. Xüsusilə TANAP (Trans-Anado-

lu Qaz Boru Kəməri) haqqında söhbət gedib. Bu, iki qardaş ölkənin birgə layihəsi, "Cənub qaz dəhlizi"nin onurğa sütünüdür. Məhz bu kəmərlər Azərbaycan qazını Türkiyəyə çatdırmaqla yanaşı, həm də mavi yanacaq "Cənub qaz dəhlizi"nin Avropa qolu olan TAP-a (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) ötürür. Keçən il Azərbaycandan Türkiyəyə 9 milyard kubmetr təbii qaz ixrac edilib. Bunun əsas hissəsi TANAP-la nəql olunub. Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, əldə olunmuş razılaşmalar əsasında qazın həcminin artırılması nəzərdə tutulur, o cümlədən Türkiyə ərazisindən Avropaya gedən təbii qaz qitənin bir çox ölkələri üçün önəmli enerji təhlükəsizliyi məsələsidir. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan da TANAP-ın imkanlarının artırılmasının, Xəzərin təbii qazının Türkiyəyə və Avropaya çatdırılmasının bu istiqamətdəki prioritetlər arasında olduğunu deyib.

Nəqliyyatla bağlı da görüləsi işlər var. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu yüklərin həcmi 1 milyon tondan 5 milyon tona çatdırmaq üçün bu ilin ortalarında tam istismara verilməlidir. Ərdoğan 2017-ci ildə açılan bu dəmir yolu xəttini Orta dəhlizin strateji mərhələsi adlandıraraq: "Bu xətdəki işlə-

rin ən qısa zamanda başa çatdırılması və xəttin tamamilə işlək vəziyyətə gətirilməsi ortaq mənfəətimizə xidmət edir. Çünki təmirle əlaqədar yaşanan plansız bağlanma səbəbindən yükdaşıyıcıları çətin vəziyyətdə qalıb. Bundan başqa, uzun müddət bağlı qalan xətt beynəlxalq səviyyədə cazibəsini itirir. Quru yolu ilə tranzit daşımalarını ən qısa zamanda sərbəst vəziyyətə gətirməyimiz də əhəmiyyətlidir. Bu məsələdə dəstəyinizə güvənirəm".

Səfər çərçivəsində keçirilən tədbirlərdə eləcə də Qars-Naxçıvan dəmir yolunun tikilməsinin mühüm əhəmiyyəti vurğulanıb.

Önəm daşıyan məsələlər sırasında Azərbaycanın Naxçıvan ərazisindən elektrik ixracı və İğdır-Naxçıvan təbii qaz boru kəməri layihələrinin ən qısa zamanda başa çatdırılması da dayanır. Xatırladaq ki, Azərbaycan və Türkiyə arasında İğdır-Naxçıvan qaz boru kəmərinin tikintisinə dair anlaşma memorandumu 2020-ci il dekabrın 15-də Ankarada imzalanıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 10 fevral 2022-ci il tarixli sərəncamına əsasən isə İğdır-Naxçıvan qaz boru kəmərinin tikintisi üçün dövlət büdcəsindən vəsait ay-

rılıb. Layihə keçən il iyunun 5-də qəbul edilən "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın prioritet layihələri sırasında yer alıb.

Qeyd edək ki, boru kəmərinin İğdırdan Sədərək rayonuна qədər uzunluğu 97,5 kilometr təşkil edir. Kəmərin Azərbaycan hissəsinin uzunluğu 17,5, Türkiyə hissəsinin uzunluğu isə 80 kilometrdir. Eyni zamanda layihə çərçivəsində Dilucu məntəqəsində qazpaylayıcı stansiya tikiləcək. Bu stansiya 20 min kvadratmetr sahəni əhatə edəcək və boru kəməri ilə qaz axını balansını təmin edəcək. Beləliklə, təbii qaz Naxçıvana ən təhlükəsiz şəkildə daxil olacaq. Boru kəməri ilə gündə 2 milyon kubmetr, ildə isə 730 milyon kubmetr qaz ötürmək mümkün olacaq ki, bu da Naxçıvanın mavi yanacaq tələbatını tam ödəməyə imkan yaradacaq. Gələcəkdə isə boru kəmərinin ötürücülük qabiliyyətini iki dəfədən çox artırmaq mümkündür.

Məlum olduğu kimi, Prezidentimiz tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikası da "yaşıl enerji" zonası elan edilib. Bərpaolunan enerji layihələrinin reallaşdırılması yaxın illərdə

Naxçıvanı enerji ixracatçısına çevirəcək. Odur ki, Naxçıvanın enerji təhlükəsizliyini möhkəmləndirməyi və onu "yaşıl enerji" zonasına çevirməyi hədəfləyən yeni inkişaf mərhələsi Azərbaycan-Türkiyə enerji əməkdaşlığında yeni səhifədir. 2023-cü il sentyabrın 25-də İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin təməlinin qoyulması, həmçinin Azərbaycanda və Türkiyədə bərpaolunan enerji mənbələrindən istehsal olunan elektrik enerjisinin ötürülməsi sahəsində əməkdaşlıq sənədinin imzalanması mərasimində Azərbaycan və Türkiyə Prezidentlərinin iştirakı bir daha göstərdi ki, ölkələrimiz yeni strateji kursun birgə həyata keçirilməsində qərarlıdırlar və onların siyasi iradəsi bu prosesdə də həlledicidir.

Azərbaycan Türkiyənin, Türkiyə də Azərbaycanın nailiyyətlərinə daim ürəkdən sevinir. Bu, iqtisadi sahədə də belədir. Təsədüfi deyil ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanın BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına - COP29-a evsahibliyi edəcəyindən də böyük məmnunluq duyduğunu bildirib.